

TyEL:n mukaisen eläkevakuutuksen erityisperusteiden muutoksen perustelut

Tässä laskuperustehakemuksessa esitetään muutoksia, jotka perustuvat eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen (HE 30/2022). Muutokset liittyvät lähinnä vakuutusmaksun hoitokustannusosan, tasausvastuun, asiakashyvitysten ja eläkevastuun täydennyskertoimen laskentaan.

1. Vakuutusmaksun hoitokustannusosa

Laskuperustemuutoskokonaisuus pohjautuu laajaan TELA:ssa keväällä 2021 valmistuneeseen yhteiseen näkemykseen tulevien vuosien TyEL:n hoitokustannus- ja hyvityskokonaisuudesta.

Vakuutusmaksun hoitokustannusosan esitetään jatkossa määräytyvän sopimustyönantajien osalta työeläkevakuutusyhtiökohtaisesti. Tilapäisen työnantajan osalta vakuutusmaksun hoitokustannusosa määrättäisiin sen sijaan edelleen yhdenmukaisena yhteisesti haettavissa laskuperusteissa.

Hoitokustannustuloon luetaan vakuutusmaksun hoitokustannusosan lisäksi maksun työkyvyttömyysosaan sisältyvä kuntoutus- ja työkyvyttömyyseläkepääätöksiin perustuva korvaus ratkaisukulujen kattamiseen ja vakuutusmaksun tasausosalla rahoitettava korvaus pienten vakuutusten hoitamisesta. Nämä maksun osat ja niistä hoitokustannustuloon luettavat määrät on määritelty yhdenmukaisena yhteisesti haettavissa laskuperusteissa.

Työkyvyttömyyseläke- ja kuntoutusratkaisujen määrät poikkeavat edelleen suhteellisesti työeläkeyhtiöiden välillä ja siten palkkasummaan pohjautuva hoitokustannusmaksu ei ottaisi riittävällä tavalla huomioon työkyvyttömyyseläke- ja kuntoutusratkaisuista syntyvää kustannusrasitusta. Vastaava malli on ollut käytössä vuodesta 2007 alkaen. Tämä maksun työkyvyttömyysosaan sisältyvä korvaus säilyisi tekniikaltaan entisenlaisena. Tehdyn liikekuluselvityksen mukaan keskimääräinen kappalekustannus näistä päätöksistä oli 297,95 euroa vuonna 2020 (310,82 vuonna 2019), josta pyöristettynä saadaan vakiosummaksi 300 euroa vuoden 2020 tasossa.

Tilapäisten työnantajien osalta kappalekustannus oli tehdyn liikekuluselvityksen mukaan 17,35 euroa vuonna 2020 (18,69 vuonna 2019), josta tarkoituksenmukaisesti pyöristettynä vakiosummaksi asetetaan 20 euroa (vuoden 2020 tasossa). Tämä korvaus rajataan kuitenkin enintään keskimääräisen tasausmaksun suuruiseksi. Tämä osuus rahoitettaisiin keskimäärin siten, että tilapäisillä työnantajilla käytettäisiin maksun tasausosan laskennassa korkeampaa maksuprosenttia (kerroin y_v^p).

Pienten vakuutusten hoitamisen osalta tarvitaan edelleen tasausjärjestelmästä korvaus, jota vastaava tekniikka on ollut käytössä nykyisessä laskuperusteessa. Pienten vakuutusten hoitaminen on suhteellisesti kalliimpaa kuin suurempien. Hoitokustannustuottojen tulee riittää työeläkevakuutusyhtiön TyEL:n mukaisen toiminnan liikekuluihin ja työnantajan maksun on oltava kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin hoitokuluihin. Jos hoitokustannusosa määrättäisiin pienille vakuutuksille esimerkiksi vain yhtenä samana prosenttina palkkasummasta, ei pienimmiltä työnantajilta perittävä hoitokustannusosa riittäisi vakuutusten aiheuttamien liikekulujen kattamiseen. Sopimustyönantajien osalta tämä korvaus pienten vakuutusten hoitamisesta muuttuisi tekniikaltaan siten, että vakuutuskohtaisesti laskettujen korvausten summa vähennettäisiin suoraan työeläkeyhtiön tasausvastuusta, kun nykyisin korvaus on pienentänyt kunkin vakuutuksen tasausmaksua. Korvausta laskettaessa ei otettaisi huomioon aikaisempiin vuosiin kohdistuvia korjauksia vakuutusmaksun perusteena oleviin palkkasummiin niiden vähäisen merkityksen vuoksi.

Palkkasummaltaan määrättyä rajaa S_2 (100 000 euroa vuoden 2020 tasossa) pienemmille vakuutuksille tasauksesta tuleva korvaus olisi tietyn vakiomäärän suuruinen. Kaikkein pienimmissä vakuutuksissa korvaus rajattaisiin lisäksi korkeintaan keskimääräisen tasausmaksun suuruiseksi. Edellä mainittua palkkasummarajaa suuremmilla vakuutuksilla korvauksen määrä pienenee lineaarisesti nollaan vakuutuksen palkkasumman lähestyessä seuraavaa palkkasummarajaa S_3 (200 000 vuoden 2020 tasossa). Lineaarinen aleneminen varmistaisi sen, että työeläkeyhtiöillä jäisi näin mahdollisuuksia ja tilaa muodostaa yhtiökohtainen hoitokustannusosa järkeväksi kokonaisuudeksi yhdessä pienten vakuutusten tasaukskorvauksen kanssa. Palkkasummarajat on valittu tilastotietojen perusteella niin, että niiden jälkeen vakuutusten määrä vähenee merkittävästi ja palkkasumat kasvavat. Näiden rajojen on arvioitu olevan sellaisia, että vakuutukset ovat pieniä ja niiden lukumäärä suuri, jolloin hoitokustannusten kompensoiminen tasauksesta on vielä perusteltua. Palkkasummaraja S_2 vastaa 3 - 4 henkilön vuosiansioita ja palkkasummaraja S_3 vastaa 6 -7 henkilön vuosiansioita.

Vakiomäärän suuruus (434,38 euroa vuoden 2020 tasossa) on johdettu nykymuotoisen pienten vakuutusten tasaukskorvauksen kokonaisuudesta sovittamalla se em. palkkasummarajojen mukaiseen vakuutuskantaan.

Näihin osiin liittyviä euromääräisiä vakioita korotettaisiin vuosittain inflaation mukaisesti ja palkkasummarajoja palkkakertoimen muutoksella. Tässä inflaatio määriteltäisiin samoin kuin palkkakertoimen laskennassa.

2. Eläkevastuiden täydennyskerroin

Hallituksen esityksen mukaisesti eläkevastuiden täydennyskerroin määritellään jatkossa laskuperusteissa. Tähän perustehakemukseen on sisällytetty täydennyskerroimen nykyinen määräytymiskaava. Eläketurvakeskus laskisi edelleen täydennyskerroimen arvon kvartaaleittain ja ilmoittaisi sen työeläkelaitoksille.

Täydennyskerroin lasketaan edelleen perustuen kaikkien työeläkelaitosten keskimääräiseen vakavaraisuusasteeseen, jonka laskennassa kunkin eläkelaitoksen vakavaraisuuslaskennassa käytetyn vastuuelan paino-osuus on rajoitettu enintään 15 %:iin, kuitenkin siten, että 15 %:n

rajoituksen ylittävien paino-osuuksien summa jaetaan kaikille eläkelaitoksille niiden rajoitettujen paino-osuuksien suhteessa.

3. Asiakashyvitykset

Asiakashyvitykset määräytyisivät muutoksen jälkeen vain kertyneen vakavaraisuuden perusteella.

4. Muut muutokset

Eläkevastuiden täydennyskertoimen lisäksi laskuperusteisiin sisällytettäisiin myös perustekoron, vakuutusmaksukoron ja osaketuottokertoimen määrittely. Näiden määrittelyiden sisältöön ei esitetä muutoksia.

Perustekorko määräytyy puolivuositain perustuen kaikkien työeläkelaitosten keskimääräiseen vakavaraisuusasteeseen, jonka laskennassa kunkin eläkelaitoksen vakavaraisuuslaskennassa käytetyn vastuuvelan paino-osuus on rajoitettu enintään 15 %:iin vastaavasti kuin täydennyskerrointa laskettaessa. Eläketurvakeskus laskisi edelleen perustekoron arvon ja ilmoittaisi sen eläkelaitoksille puolivuositain etukäteen.

Vakuutusmaksukorko määräytyy puolivuositain Vakuutusosakeyhtiö Garantian laskeman 12 kuukauden TyEL viitekoron perusteella hetkiltä 2.5 ja 1.11 (tai niitä lähimpänä seuraavana noteerauspäivänä), ollen kuitenkin aina vähintään 2 %.

Osaketuottokerroin lasketaan TyEL 168 §:n ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen osakesijoitusten vuosituotto-prosentin laskennassa käytettävästä eläkelaitoksen tai Merimieseläkekassan enimmäispaino-osuudesta mukaisesti. Eläketurvakeskus laskisi edelleen osaketuottokertoimen arvon ja ilmoittaisi sen eläkelaitoksille kvartaaleittain jälkikäteen.